

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД,
ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ГРОМАДЯН**

Ольга Петрівна ГЕТМАНЕЦЬ,

*доктор юридичних наук, професор, завідувач
кафедри правового забезпечення господарської
діяльності Харківського національного
університету внутрішніх справ
<http://orcid.org/0000-0003-4826-5799>*

Проблеми правового регулювання фінансової діяльності органів місцевого самоврядування розглядаються в працях юристів, економістів, соціологів, фахівців з державного управління, з різних позицій їх формування, розподілу та використання у суспільних відносинах, проте у сучасних умовах проведення адміністративної реформи, формування об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) та орієнтації України на європейські стандарти та цінності життя, концепція правового регулювання місцевих фінансів потребує оновлення.

В наукових публікаціях досліджуються проблеми визначення місцевих фінансів, як базової основи розвитку місцевого самоврядування, спрямованого на забезпечення потреб мешканців регіонів. Проте на цей час дискусія продовжується, оскільки в сучасній економіці країни значна частина фінансових ресурсів формується, розподіляється та перерозподіляється через бюджети, до яких належать і бюджети ОТГ. Проте чинне законодавство не встановлює правові засади формування, розподілу та використання коштів бюджетів ОТГ, як самостійного правового інституту.

Бюджети ОТГ входять до системи місцевих бюджетів і відповідно до чинного Бюджетного кодексу України (далі – БК України), бюджет - це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду. Частина 1 ст. 2 БК України визначає бюджети об'єднаних територіальних громад в системі місцевих бюджетів, як бюджети, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, а також спроможними в порядку, встановленому законом [1].

Проте надана декларативна норма не несе змістовності, а має тільки вказівку на наявність плану формування територіальних громад та на їх спроможність. При наявності плану формування ОТГ, що затверджується Кабінетом Міністрів України, наявність вказаної «спроможності» місцевих бюджетів потребує уточнення, а саме який обсяг фінансових ресурсів, що є в розпорядженні територіальної громади, можливо вважати достатнім для виконання завдань і функцій встановлених законом та забезпечення мешканців якісними соціальними послугами.

Спроможність місцевих бюджетів залежить від кола джерел формування доходів місцевих бюджетів, їх обсягів та напрямів використання. Слід визначити, що всі складові формування доходів, тобто можливість залучення податкових та неподаткових платежів, а також напрямів використання коштів місцевих бюджетів регламентується нормами БК України і залежить від складу та обсягів природних ресурсів, матеріального виробництва та інших економічних факторів на відповідній території. Правові засади бюджетної діяльності ОТГ сурове регламентуються, але їх економічні можливості не рівні і їх використання залежить від прав органів влади на місцях, що потребує пошуку фінансових можливостей формування бюджетних коштів та їх ефективного використання.

Призначення фінансів ОТГ - обслуговування всіх суспільних потреб мешканців регіону. Слушним є висновок про елементи місцевих фінансів, що містить у дослідженні О.А. Музики-Стефанчук, яка зазначає «... фінансову основу органів місцевого самоврядування становлять кошти бюджетів, у тому числі кошти цільових бюджетних фондів, спеціальні кошти (фонди) бюджетних установ, фінанси підприємств, що перебувають у комунальній власності відповідної територіальної громади тощо, тобто фінансовою основою місцевого самоврядування є частина публічних фінансів, призначена для місцевих потреб» [2, с. 67]. Отже, економічна складова та правова основа місцевих фінансів на будь-якому рівні територіального устрою спирається на фінансово-правову основу.

В наукових працях простежується зв'язок та взаємозалежність між державними та місцевими фінансами. На основі аналізу доходів та видатків місцевих бюджетів та міжбюджетних трансфертів за 2009–2013 роки, І. Є. Чуркіна та Л. І. Бобошко роблять висновки про принципову необхідність фінансової децентралізації, реформування міжбюджетних відносин в Україні має базуватися на безумовній відмові від постійної дотаційності певних місцевих бюджетів за рахунок інших. Для вирішення проблеми наповнення дотаційних бюджетів автори пропонують використовувати такі альтернативні джерела, як: іноземні інвестиції, позикові кошти, гранти, тощо [3].

Разом з цим, як правило, у наукових публікаціях автори спираються саме на аналіз кількісних економічних показників і не надають пропозицій щодо джерел пошуку позабюджетних коштів, як альтернативного засобу наповнення місцевих бюджетів, а також позбавлення місцевих бюджетів залежності від державного, що в умовах децентралізації може і потребує регулювання по-новому, але цілком від дотаційності місцеві бюджети позбавити не може.

В розглянутих прикладах наукових досліджень мова йде про різні аспекти місцевих фінансів, як чинників, що впливають на формування, розподіл та використання загальнодержавних бюджетних коштів ОТГ, як сучасний правовий інститут і, як певний базис для порівняльної характеристики вітчизняної та закордонної практики складання місцевих бюджетів тощо. При цьому недостатньо уваги приділяється комплексному дослідженню складових елементів місцевих фінансів, заходів щодо їх розвитку в умовах адміністративно-територіальних перетворень в Україні, націлених на фінансове забезпечення прав і потреб громадян.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* від 24.12.2010 р., № 50.
2. Правове регулювання місцевих фінансів в Україні / [Солдатенко О. В., Антипов В. І., Музика-Стефанчук О. А. та ін.]; за заг. ред. О. В. Солдатенко. К. :Алерта, 2011. 244 с.
3. Чуркіна І. Є., Бобошко Л. І. Роль місцевих бюджетів у зміцненні фінансової незалежності регіонів. URL: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/5-6\(76-77\)/uazt_2014_5-6_16.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/5-6(76-77)/uazt_2014_5-6_16.pdf)